

LIETUVOS KONKURENCINGIAUSIŲ PREKIŲ EUROPOS SĄJUNGOS RINKOJE NUSTATYMAS

Danutė Adomavičiūtė
Mykolo Romerio universitetas, Lietuva
adomaviciute.d@gmail.com

Paulius Ivanauskas
Mykolo Romerio universitetas, Lietuva
pauliusivanauskas@gmail.com

Globalizacijos ir integracijos procesai ženkliai pakeitė tarptautinės prekybos reikšmę šalių ekonomikai. Atsirado naujos galimybės tarptautinės prekybos plėtrai, tačiau kiekviena šalis prekiaudama tarptautinėse rinkose susiduria ir su naujais iššūkiais. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, pramonės gaminamos produkcijos apimtys išaugo, atsirado naujų realizacijos rinkų, padidėjo užsienio prekybos mastai, tačiau atsirado ir naujų iššūkių, su kuriais susiduriama tarptautinėse rinkose. Vienas iš pagrindinių iššūkių yra stipri konkurencija tarp ES valstybių.

Lietuvai, siekiant skatinti ekonomikos augimą, gyvenimo gerovės kilimą bei mažinti atsilikimą nuo kitų Europos Sąjungos šalių, svarbu didinti užsienio prekybos mastus, pramonės šakų konkurencingumą. Didėjant Lietuvos eksporto apimtims į Europos Sąjungos šalis, svarbu išlaikyti ir didinti prekių konkurencingumą eksporto rinkose. Dėl šios priežasties yra svarbu identifikuoti Lietuvos konkurencingiausias prekes Europos Sąjungos rinkoje.

Prekių grupių konkurencinį pranašumą tarptautinėse rinkose atspindi užsienio prekybos rodikliai. Lietuvos prekybos deficito santykis su BVP nuo šalies įstojimo į Europos Sąjungą nuolat augo iki 2007 metų, kuomet buvo pasiektas didžiausias prekybos deficitas – 18,5 proc. bendrojo vidaus produkto. 2009 m. per pasaulinę krizę Lietuvos prekybos deficitas pasiekė žemiausią lygį nuo 2004 m. – 5 proc. bendrojo vidaus produkto. Lietuva sumažino išlaidas, vartotojai pradėjo mažiau vartoti iš užsienio šalių importuotų prekių, importo apimtys sumažėjo daugiau nei buvo eksportuota prekių. Nuo 2009 m. iki 2011 m. prekybos deficito santykis su BVP padidėjo iki 8,7 proc., kas rodė neigiamą tendenciją.

Siekiant išsiaiškinti Lietuvos gamintojų galimybes sėkmingai realizuoti prekes Europos Sąjungos rinkoje, atlikta 2004 – 2011 metų Lietuvos užsienio prekybos su Europos Sąjungos šalimis analizė, nustatytos konkurencingiausios Lietuvos eksportuojamų prekių, klasifikuojamų pagal Kombinuotąją Nomenklaturą, grupės. Tyrimo objektas – Lietuvos užsienio prekyba su Europos Sąjungos šalimis.

Tikslas – identifikuoti konkurencingiausias Lietuvos prekes prekyboje su Europos Sąjungos valstybėmis.

Metodologija – mokslinės literatūros lyginamoji analizė, statistinių duomenų analizė, atskleistojo santykinio pranašumo RCA (angl.- *Revelead comparative advantage*) rodiklio skaičiavimas. Lietuvos užsienio prekybos su Europos Sąjungos šalimis analizei atlikti, naudoti Lietuvos statistikos departamento ir Tarptautinės prekybos centro duomenys.

Išvados – remiantis atlikto tyrimo rezultatais, galima teigti, kad Lietuvos įstojimas į Europos Sąjungą turėjo teigiamą įtaką Lietuvos prekybos apimtims. Nuo 2004 m. iki 2008 m. Lietuvos eksporto ir importo kiekiai stipriai išaugo, atitinkamai 93,8 proc. ir 93,1 proc. Vienu iš probleminių klausimų Lietuvos prekyboje su Europos Sąjunga išlieka neigiamas užsienio prekybos balansas. Norint spręsti neigiamo Lietuvos užsienio prekybos balanso problemą, reikėtų vykdyti veiksmingą ir kryptingą prekių eksporto plėtros skatinimo politiką, didinti įmonių konkurencingumą, skatinant aukštų ir vidutiniškai aukštų technologijų diegimą. Analizuojamu laikotarpiu Kombinuotosios Nomenklatūros 8 skyriai turėjo santykinį pranašumą ES šalių atžvilgiu. Jų RCA indeksas buvo didesnis už 1. Stipriųjų atskleistąjį santykinį pranašumą analizuojamu laikotarpiu ES šalių atžvilgiu turėjo du skyriai - *Mineraliniai produktai* ir *Mediena ir medienos dirbiniai; medžio anglys; kamštiena ir kamštienos dirbiniai; dirbiniai iš šiaudų, esparto arba iš kitų pynimo medžiagų; pintinės ir pinti dirbiniai*. Tai rodo, kad Lietuva specializuojasi šių skyrių eksporte bei išlaiko aukštą atskleistojo santykinio pranašumo tendencijas ES šalių atžvilgiu. 2004–2011 metais didžiausią RCA rodiklio vidurkį ir stabilias konkurencines pozicijas Europos Sąjungos šalių rinkose turėjo Kombinuotosios Nomenklatūros IX skyrius *Mediena ir medienos dirbiniai; medžio anglys; kamštiena ir kamštienos dirbiniai; dirbiniai iš šiaudų, esparto arba iš kitų pynimo medžiagų; pintinės ir pinti dirbiniai*. Šio skyriaus prekės užima mažesnę dalį Lietuvos eksporto struktūroje nei mineraliniai produktai, tačiau dėl mažesnių šių prekių prekybos apimčių ES, Lietuvos eksportuotojai įgyja didesnę santykinį pranašumą.

Tyrimo praktinė reikšmė/nauda – atlikta 2004 – 2011 metų Lietuvos užsienio prekybos su Europos Sąjungos šalimis analizė, nustatytos konkurencingiausios Lietuvos

eksportuojamų prekių, klasifikuojamų pagal Kombinuotąją Nomenklatūrą, grupės. Šio tyrimo rezultatai gali būti aktualūs ir naudingi Lietuvos verslininkams, eksportuojantiems prekes į Europos Sąjungos rinką.

Reikšminiai žodžiai: užsienio prekyba, importas, eksportas, užsienio prekybos balansas, konkurencingumas.

Tyrimo tipas: mokslinis tiriamasis straipsnis.